

Toespraak Ronald Poetiray bij de herdenking Tweede Kamer in Den Haag op 14 augustus 2023

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Het is maart 1942. Mijn vader Reinaud staat in Kedoeroes, een dorpje vlakbij Soerabaja, in de tuin van zijn ouders en ziet hoe de Japanners het militaire vliegveld van het KNIL overlopen. Het huis van mijn grootouders wordt ineens door het KNIL onder vuur genomen omdat men denkt dat de Japanners dat huis hebben ingenomen. Gelukkig hebben mijn opa en oma op tijd met de kinderen kunnen vluchten via de achter hun huis liggende sawa's die al opzettelijk onder water waren gezet om de Japanse opmars te stuiten. Later blijkt mijn oma door deze vlucht tbc te hebben opgelopen en overlijdt zij halverwege de oorlog door deze ziekte. Mijn vader bleef achter. Waarom? Ik kan het hem niet meer vragen.

Hij wordt opgepakt, maar weet in een onbewaakt ogenblik de benen te nemen.

Samen met zijn vriend Tony begeeft hij zich naar de loopgraven en vindt daar veel in de haast achtergelaten wapens en munitie. Met z'n 2n beginnen zij zoveel mogelijk te verzamelen en verstoppen de buit om deze niet veel later te smokkelen naar Batoe een dorp in de bergpas bij Malang. Daar sluiten zij zich aan bij het verzet. Een jaar lang weet deze verzetsgroep zich met veel bravoure en geluk de bergpas voor de Japanners onveilig te maken. Dan worden ze 1 voor 1 opgepakt. De leider van zijn groep is bang dat hij gaat praten en pleegt zelfmoord. Hij heeft dit aangekondigd en houdt woord. Mijn vader komt na zijn arrestatie erachter dat zijn broer Fedy, KNIL militair, als krijgsgevangene te werk is gesteld bij de Birma spoorweg. Mijn vader is geen militair en wordt derhalve als politiek delinquent door de Politieke Inlichtingen Dienst opgepakt en vervolgd door de Japanse militaire politie, de Kempeitai, maandenlang ondervraagd. Dat gaat gepaard met de nodige martelingen waarbij met name met Japan meeheulende Indonesiërs zich niet onbetuigd laten. Zij zijn sadistischer dan de Kempeitai zelf. Uiteindelijk oordeelt de Japanse krijgsraad. Na aanvankelijk eerst de doodstraf te hebben gekregen, krijgt hij gratie vanwege zijn leeftijd. Hij is dan 19 jaar en zijn straf wordt omgezet in 30 jaar detentie. Hij heeft geluk.

Twee jaar lang wordt hij van gevangenis naar gevangenis gesleept. Hij verhuist van Soerabaja, naar Malang, naar Klakah, naar Bandoeng en uiteindelijk Cheribon. Dan capituleert Japan op 15 Augustus 1945. Eind september wordt hij vrijgelaten en trekt hij naar Bandoeng. Hij wordt opgeroepen voor zijn dienstplicht bij het KNIL. Al gauw ontmoet hij mijn moeder Valma. Ook zij heeft een verhaal. Als jonge Nederlandse vrouw wordt zij, zonder het te weten, door het Chinese verzet gebruikt als

koerierster. Zij wordt daarvoor opgepakt en door de Kempeitai maandenlang tijdens de verhoren vernederd en gemarteld. Ook hier laten Indonesiërs, maar ook Koreanen zich niet onbetuigd. Omdat mijn moeder van niets weet wordt zij na 8 maanden kwelling eindelijk vrijgelaten, maar wel verbannen naar het vrouwenkamp Tjihapit in Bandoeng. Na de capitulatie blijft zij daar hangen en ontmoet zij mijn vader.

Reinaud en Valma zijn op slag verliefd, verloofd en al snel getrouwd. Maar wittebroodsweken kennen zij niet. Zij worden slachtoffer van de bersiap en zelfs voor enige tijd gegijzeld door de pemoeda's, Indonesische opstandige jongelingen. Zij gaan weer een gewelddadige periode in en kruipen een paar keer door het oog van de naald.

Dan landt de mariniersbrigade in Soerabaja. Mijn vader heeft het bij het KNIL in Bandoeng gezien en sluit zich aan bij de mariniers. Als marinier strijdt hij met deze brigade in het oostelijke deel van Java en neemt hij deel aan beide politionele acties. Na de onafhankelijkheidsstrijd krijgt mijn moeder in 1950 te horen dat zij zich, inmiddels met hun 3 kinderen, in Tandjong Priok in Batavia moet melden. Zij moet repatriëren naar wat dan haar moederland moet zijn. Mijn vader volgt met de laatste shift mariniers een paar maanden later.

Een nieuw leven vol met hobbels volgt. De eerste 10 jaar ziet ons gezin 10 kampen verspreid over heel Nederland terwijl mijn vader nog steeds beroepsmarinier is. In die hoedanigheid wordt hij zelfs in 1954 en 1955 voor anderhalf jaar uitgezonden naar Nieuw Guinea. Mijn moeder heeft het niet makkelijk en wordt vaak met de nek aangekeken. Maar zij vindt haar troost in het liefdevol grootbrengen van haar kinderen.

Dit is het verhaal van mijn ouders. Het is 1 van de vele verhalen die tijdens herdenkingen beeld en geluid moeten geven aan de verschrikkingen van die 2e Wereldoorlog. Maar voor mensen zoals mijn ouders stopten de pijn en het leed niet na de Japanse capitulatie. Zelfs na de onafhankelijkheidsstrijd en de verplichte repatriatie was het nog niet gedaan. De pijn en het leed gingen ook in Nederland nog vaak door.

Ik heb hun pijn en leed nauwelijks gemerkt, laat staan gevoeld. Zij wilden dat rugzakje zelf dragen. Maar in de 42 jaar dat ik als beroepsofficier bij het Korps mariniers heb mogen dienen en heb deelgenomen aan veel missies zo wijd de wereld strekt, heb ik kunnen zien hoe oorlogsgeweld pijn en leed veroorzaakt en wat dat met mensen doet. Leed is niet met leed te vergelijken en ik zal zeker nooit echt kunnen begrijpen hoe mijn ouders zich in die tijd staande hebben weten te houden, maar ik weet wel dat Reinaud en Valma tot aan hun overlijden met veel kracht en overtuiging voor hun gezin hebben geleefd. Ik bewonder hen

daarvoor.

Maar niet iedereen was die kracht gegeven. Stilzwijgen was en is hun antwoord. Gelukkig leven wij nu in een tijd dat de generaties na hun wel hun stem laten horen. Laten wij luisteren.

Opdat wij niet vergeten.

